

Uchwała nr 189
Rady Działalności Pożytku Publicznego
z dnia 29 kwietnia 2026 roku
w sprawie projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ochrony rolniczych
funkcji produkcyjnych wsi

Na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338) oraz § 10 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2052), uchwała się stanowisko Rady Działalności Pożytku Publicznego w sprawie projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ochrony rolniczych funkcji produkcyjnych wsi.

§ 1

Rada Działalności Pożytku Publicznego, po zapoznaniu się z projektem ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ochrony rolniczych funkcji produkcyjnych wsi, dostrzega znaczenie ochrony rolniczych funkcji produkcyjnych wsi, bezpieczeństwa żywnościowego państwa oraz stabilnych warunków prowadzenia działalności rolniczej, w szczególności przez rodzinne gospodarstwa rolne. Jednocześnie Rada wskazuje, że ochrona funkcji produkcyjnych wsi powinna być realizowana z poszanowaniem konstytucyjnych praw mieszkańców obszarów wiejskich, prawa do sądu, prawa własności, prawa do ochrony zdrowia, prawa do ochrony środowiska oraz zasady proporcjonalności.

§ 2

Rada podkreśla, że obszary wiejskie pełnią współcześnie wiele funkcji: produkcyjną, mieszkaniową, społeczną, środowiskową, kulturową, turystyczną i obywatelską. Ochrona funkcji rolniczej, choć istotna, nie może być projektowana w sposób prowadzący do ustawowego uprzywilejowania jednej kategorii działalności kosztem pozostałych funkcji wsi oraz praw mieszkańców i organizacji obywatelskich. Regulacje służące ochronie rolnictwa nie powinny prowadzić do nieuzasadnionego ograniczenia

uprawnień społeczności lokalnych ani organizacji społecznych działających na rzecz tych społeczności.

§ 3

Rada wyraża zastrzeżenia wobec projektowanego art. 144¹ Kodeksu cywilnego w zakresie, w jakim przepis ten może zostać odczytany jako szczególne domniemanie, że działalność rolnicza nie zakłóca korzystania z nieruchomości sąsiedniej ponad przeciętną miarę, chyba że zostanie wykazane prowadzenie tej działalności niezgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej lub przepisami prawa. Taka konstrukcja może w praktyce prowadzić do nadmiernego przerzucenia ciężaru dowodowego na mieszkańców oraz wspierające ich organizacje społeczne, w szczególności w sprawach dotyczących odorów, hałasu, zanieczyszczeń, jakości powietrza, jakości wody, warunków zamieszkania i jakości życia na obszarach wiejskich.

§ 4

Rada wskazuje, że projektowana regulacja może istotnie utrudnić działalność organizacji pozarządowych, w szczególności organizacji strażniczych, ekologicznych, zdrowotnych, konsumenckich, lokalnych organizacji rozwoju wsi, kół gospodyń wiejskich, lokalnych grup działania oraz organizacji wspierających mieszkańców w dochodzeniu ich praw. Organizacje społeczne działające na obszarach wiejskich nie są podmiotami zewnętrznymi wobec wsi, lecz stanowią istotny element lokalnych wspólnot, realizując zadania służące poprawie jakości życia mieszkańców, rozwojowi społecznemu, ochronie dziedzictwa lokalnego, ochronie środowiska oraz wzmacnianiu aktywności obywatelskiej.

§ 5

Rada uznaje za problematyczne nierozróżnienie w projekcie sytuacji rodzinnych gospodarstw rolnych oraz wielkotowarowej działalności o charakterze przemysłowym, której skala i intensywność oddziaływania na otoczenie mogą znacząco wykraczać poza typowe uciążliwości związane z tradycyjnym prowadzeniem działalności rolniczej. Ochrona gospodarstwa rodzinnego, znajdująca oparcie w art. 23 Konstytucji

Rzeczypospolitej Polskiej, nie powinna automatycznie prowadzić do objęcia taką samą ochroną każdego modelu produkcji rolnej, niezależnie od jego skali, technologii, lokalizacji i wpływu na społeczność lokalną.

§ 6

Rada postuluje doprecyzowanie projektowanych przepisów w taki sposób, aby nie budziło wątpliwości, że nie chronią działalności prowadzonej z naruszeniem przepisów prawa, w szczególności przepisów z zakresu ochrony środowiska, prawa wodnego, prawa budowlanego, przepisów sanitarnych, weterynaryjnych, planistycznych, dotyczących dobrostanu zwierząt oraz innych przepisów służących ochronie zdrowia ludzi, środowiska i praw właścicieli nieruchomości sąsiednich. Rada postuluje również doprecyzowanie pojęcia „zasad prawidłowej gospodarki rolnej” albo wskazanie minimalnych kryteriów jego stosowania w sprawach dotyczących immisji, tak aby nie prowadzić do nieprzewidywalności prawa ani do nadmiernego luzu interpretacyjnego.

§ 7

Rada wskazuje, że projektowany art. 51 § 4 Kodeksu wykroczeń powinien zostać ukształtowany w sposób zapewniający równowagę między potrzebą ochrony rolników wykonujących konieczne prace rolnicze a prawem mieszkańców do ochrony spokoju, odpoczynku i zdrowia. Wyłączenie odpowiedzialności wykroczeniowej nie powinno obejmować działań nieproporcjonalnych, zbędnych, powtarzalnie uciążliwych, prowadzonych z naruszeniem przepisów prawa albo niewynikających z obiektywnych potrzeb agrotechnicznych, pogodowych lub biologicznych.

§ 8

Rada wskazuje, że projektowany obowiązek zamieszczenia w akcie notarialnym oświadczenia nabywcy nieruchomości położonej poza granicami administracyjnymi miasta o świadomości możliwych zakłóceń wynikających z działalności rolniczej powinien mieć wyłącznie charakter informacyjny. Oświadczenie to nie może być interpretowane jako zrzeczenie się roszczeń, zgoda na wszelkie przyszłe immisje, ograniczenie prawa do sądu ani osłabienie ochrony własności.

§ 9

Rada postuluje uzupełnienie Oceny Skutków Regulacji o rzeczywistą analizę wpływu projektu na sektor obywatelski, w szczególności na organizacje pozarządowe działające na obszarach wiejskich, koła gospodyń wiejskich, lokalne grupy działania, organizacje środowiskowe, zdrowotne, publiczno-zdrowotne, edukacyjne, konsumenckie, agroturystyczne oraz organizacje wspierające mieszkańców w dochodzeniu ich praw. Rada wskazuje również na potrzebę przedstawienia danych uzasadniających skalę proponowanej interwencji legislacyjnej, w szczególności danych dotyczących liczby spraw sądowych, interwencji Policji, mandatów, postępowań administracyjnych, skarg mieszkańców oraz konfliktów dotyczących immisji związanych z działalnością rolniczą.

§ 10

Rada postuluje rozważenie rozwiązań mniej ingerujących w prawa mieszkańców i organizacji społecznych, w szczególności mechanizmów mediacji lokalnej, edukacji obywatelskiej, dobrych praktyk sąsiedzkich, wsparcia doradczego dla gmin i rolników, standardów informowania nabywców nieruchomości oraz instrumentów planistycznych pozwalających ograniczać konflikty przestrzenne na obszarach wiejskich. Rada podkreśla, że proces legislacyjny powinien obejmować rzeczywiste konsultacje publiczne z udziałem nie tylko organizacji rolniczych i branżowych, lecz także organizacji społecznych reprezentujących mieszkańców wsi, organizacji zdrowotnych, środowiskowych, konsumenckich, kół gospodyń wiejskich, lokalnych grup działania oraz wojewódzkich rad działalności pożytku publicznego.

§ 11

Rada rekomenduje, aby projekt ustawy nie był procedowany w obecnym brzmieniu bez uprzedniego uzupełnienia Oceny Skutków Regulacji, doprecyzowania projektowanych przepisów oraz przeprowadzenia dodatkowych konsultacji publicznych z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

§ 12

Uchwałą niniejszą przekazuje się:

1. Przewodniczącemu Komitetu do spraw Pożytku Publicznego;
2. Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
3. Ministrowi do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego;
4. Ministrowi Klimatu i Środowiska;
5. Ministrowi Sprawiedliwości;
6. Rządowemu Centrum Legislacji;

celem podjęcia stosownych działań legislacyjnych.

§ 13

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Współprzewodniczący
Rady Działalności Pożytku Publicznego
Michał Braun
Maciej Kunysz